

MONOGRAPH

ART PEDAGOGY

FOR CREATIVE PERSONALITY DEVELOPMENT OF TEENAGERS

TERESHCHENKO SVITLANA, SEHEDA NATALIA

2023

SWorld

Germany

Tereshchenko Svitlana, Seheda Natalia

Терещенко Світлана, Сегеда Наталія

**ART PEDAGOGY
FOR CREATIVE PERSONALITY DEVELOPMENT OF
TEENAGERS**

*ПЕДАГОГІКА МИСТЕЦТВА
ДЛЯ КРЕАТИВНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКІВ*

In internationalen wissenschaftlich-geometrischen Datenbanken enthalten

Included in International scientometric databases

MONOGRAPH

МОНОГРАФІЯ

ScientificWorld-Net Akhat AV

Karlsruhe 2023

Recommended for publication by the Academic Council
BOGDAN KHMELNITSKY MELITOPOL STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
(protocol №14 of July 28, 2022)

Authors:

Tereshchenko Svitlana, Seheda Natalia
Терещенко Світлана, Сегеда Наталія

Reviewers:

Guziy Natalya - Doctor of Pedagogical Sciences, professor, academician of the Academy of Sciences of Higher Education of Ukraine, honored worker of education of Ukraine;

Merezhko Yuliia - Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Academic and Pop Vocals at the Institute of Arts of the Borys Grinchenko Kyiv University

Гузій Наталія Василівна - доктор педагогічних наук, професор, академік АН ВШ України, заслужений працівник освіти України;

Мережко Юлія Валеріївна - кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Cover design: Viktoriia Shepel@vectra_pictures

Tereshchenko S.V., Seheda N.A.

Art pedagogy for creative personality development of teenagers: monograph / Tereshchenko S.V., Seheda N.A. – Karlsruhe: SWorld-NetAkhatAV, 2023 - 139 p.

Терещенко С.В., Сегеда Н.А.

Педагогіка мистецтва для креативного розвитку особистості підлітків: монографія / С.В.Терещенко, Н.А.Сегеда - Карлсруе: SWorld-NetAkhatAV, 2023 - 139 с.

The monograph provides a thorough analysis of the problem of art pedagogy on the development of creativity of teenagers, systematizes relevant knowledge from various branches of scientific knowledge - pedagogy, psychology, philosophy, art history regarding the place of creativity as a personal phenomenon that determines the possibility of creative self-expression of a teenager in integrated music lessons in general secondary schools education. The proposed work demonstrates a scientifically based and experimentally proven way to modernize the educational reality, expands the understanding of the possibilities of direct interaction between the teacher and students at the informational, multicultural, interpersonal levels, which forms the basis for the introduction into modern education of effective conditions and means, educational technologies for the development of students' defining personal qualities and mental functions (thinking, attention, imagination), opens new perspectives in musical education and education of a comprehensively developed, cultural, creative personality capable of self-expression through art.

ISBN 978-3-949059-86-5

DOI: 10.30890/978-3-949059-86-5.2023

Published by:

ScientificWorld-NetAkhatAV

Lußstr. 13

76227 Karlsruhe, Germany

e-mail: editor@promonograph.org

site: <https://de.promonograph.org>

Copyright © Tereshchenko S.V., Seheda N.A., 2023

Content

Introduction 5

CHAPTER 1

THE PROBLEM OF THE DEVELOPMENT OF CREATIVITY OF A TEENAGE STUDENT USING ART: HISTORICAL, THEORETICAL, METHODOLOGICAL ASPECTS

1.1. Retrospective of the scientific experience of studying the creative development of teenage students by means of art 8

1.2. Creativity and creativity art: common and different..... 21

1.3. The essence of creativity of teenagers in terms of modern methodological approaches..... 25

1.4. The structure of creativity of teenagers..... 40

CHAPTER 2

CURRENT EDUCATIONAL TECHNOLOGIES FOR THE DEVELOPMENT OF CREATIVITY OF TEENAGE STUDENTS IN INTEGRATED MUSIC LESSONS

2.1. The praxiological approach to the development of student creativity: content and features of application 51

2.2. The developmental potential of musical art lessons in the dimensions of the integration approach..... 62

2.3. Peculiarities of the organization and content of pedagogical support for the development of creativity of teenagers in integrated music lessons..... 81

2.4. Traditional and innovative methods of developing the creativity of teenagers in integrated music lessons 99

Conclusions 115

References 119

Зміст

Вступ	5
-------------	---

РОЗДІЛ 1

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ УЧНЯ-ПІДЛІТКА ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА: ІСТОРИЧНІ, ТЕОРЕТИЧНІ, МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

1.1. Ретроспектива наукового досвіду вивчення творчого розвитку учнів-підлітків засобами мистецтва.....	8
1.2. Креативність і творчість: спільне і відмінне	21
1.3. Сутність креативності підлітків у вимірах сучасних методологічних підходів	25
1.4. Структура креативності підлітків.....	40

РОЗДІЛ 2

АКТУАЛЬНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ШКОЛЯРА-ПІДЛІТКА НА ІНТЕГРОВАНИХ УРОКАХ МУЗИКИ

2.1. Праксіологічний підхід до розвитку креативності учня: зміст і особливості застосування.....	51
2.2. Розвивальний потенціал уроків музичного мистецтва у вимірах інтеграційного підходу	62
2.3. Особливості організації і зміст педагогічного супроводу розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики.....	81
2.4. Традиційні та інноваційні методи розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики	99

Загальні висновки	115
-------------------------	-----

Література.....	119
-----------------	-----

Introduction / Вступ

Надзвичайна динаміка сучасного життя призводить до змін світогляду та ідеології, культури і освіти. Реалії сьогодення постають перед дорослішою людиною у якості викликів і випробовувань. Провідними завданнями соціальних інституцій суспільства стає піднесення людини як найвищої цінності, розвиток її інтелекту, потенційних творчих можливостей, формування загальнолюдських і національних, моральних та духовно-естетичних цінностей.

Суперечності між цивілізаційними процесами глобалізації та індивідуальністю людини, між потребами сучасності і традиційною освітньою ситуацією дала поштовх до нових досліджень у гуманітарній галузі, зокрема й у педагогіці мистецтва. Нові тенденції провокують процеси, що відбуваються на культурологічному рівні і диктують запит щодо модернізації освітнього простору, безперервного оновлення змісту мистецької освіти.

Особливої уваги набуває сучасний стан розвитку загальної освіти України, який знаходиться на складному етапі переходу від традиційної практики вітчизняної шкільної освіти до новітньої, згуртованої на принципах раціонального поєднання національних прогресивних та світових інформаційно-модернізованих освітніх концепцій.

Нова життєва і освітня реальність вимагає від учнів бути розвинутими фізично, розумово, емоційно, творчо. На варті цього стоїть мистецтво із невичерпними можливостями до самовираження різними мистецькими мовами та їх синтезом. Мистецтво має об'єктивний, культурний, гуманітарний і суб'єктивно-діяльнісний зміст та є складовою культурного надбання людства, його практично-духовною дією у відтворенні навколишнього світу.

Проблема розвитку особистості учнів засобами мистецтва в освітній практиці має визначальний характер. Умови й чинники впровадження мистецьких принципів у теорію і практику української освіти знаходять

відображення у провідних нормативних державних освітніх документах та визначають пріоритети сучасного розвитку освітньої системи в Україні.

Саме тому одним із найважливіших завдань загальної освіти є формування особистості учня, розвиток його здібностей, обдарувань, освітніх компетентностей. В умовах освітнього процесу сучасної школи, покликаної забезпечити високий рівень активності школярів у самостійному здобуванні і творчому переосмисленні мистецьких знань та практичному їх використанні, актуальність проблеми значно посилюється. Зазначені реалії все більше привертають увагу та інтерес дослідників до проблем оптимального використання розвивальних засобів мистецтва.

Мистецька освіта зазнає реформування та оновлення. Згідно з законом України “Про освіту” та концепцією “Нова українська школа” відбувається упровадження нового змісту освіти, який орієнтований і зумовлений необхідністю підготовки до життя компетентної людини, тобто формуванням у неї компетентностей, потрібних для успішної самореалізації особистості в суспільстві.

Зміст навчання предметів художньо-естетичного циклу (освітньої галузі “Мистецтво”) в закладах загальної середньої освіти спрямований на розвиток емоційно-почуттєвої сфери учнів, формування їх художньо-образного, асоціативного, критичного мислення; створення сприятливих умов для продукування креативних ідей, реалізацію власних творчих потреб у художній діяльності та пізнанні, засвоєння образного змісту творів мистецтва, що відкриває широкі можливості ефективного впливу на виховання патріотизму, моралі та інших загальнолюдських цінностей у школярів, формування ключових компетентностей. Серед основних завдань програм з художньо-естетичного циклу є розвиток загальних і художніх здібностей та формування творчо-діяльнісних компетентностей, що спрямовує діяльність вчителя на розвиток в учнів креативності, як загальної творчої здібності.

Запропонована праця демонструє науково обґрунтований і експериментально доведений шлях до модернізації освітньої реальності,

розширення можливостей безпосередньої взаємодії вчителя з учнями на інформаційному, полікультурному, міжособистісному рівнях, що дає основу для впровадження в сучасну освіту ефективних умов і засобів, освітніх технологій розвитку в учнів найвищих особистісних якостей та психічних функцій (мислення, уваги, уяви), відкриває новітні перспективи у навчанні і вихованні особистості всебічно-розвиненої, культурної, творчої, здатної до самовираження засобами мистецтва.

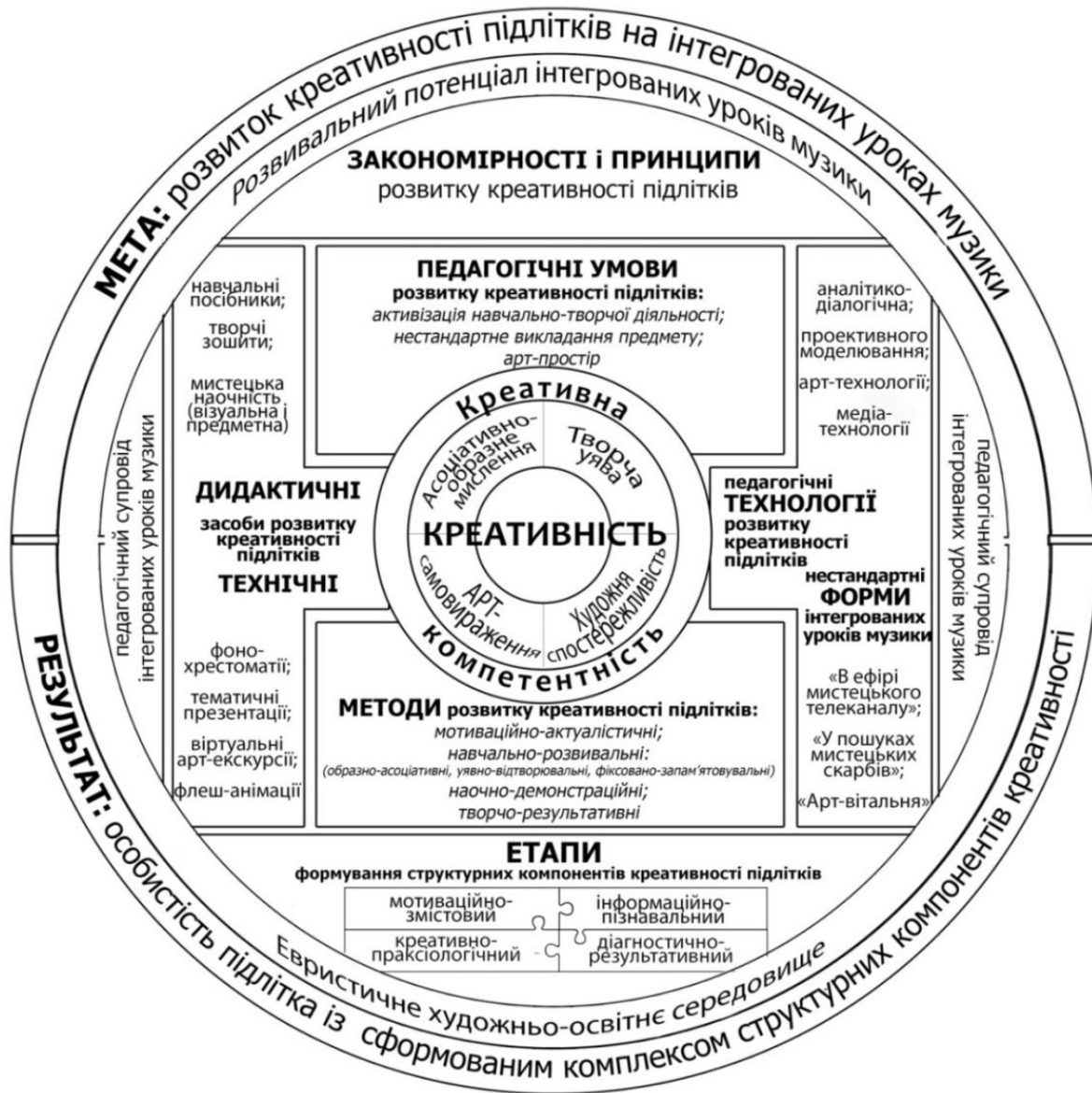

Рис.2.1. Організаційно-методична модель розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики.

Джерело: авторська розробка

Conclusions / Висновки

У представленій монографії здійснено теоретичне узагальнення та нове розв'язання проблеми розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики, адже в умовах модернізації освіти відбувається кардинальний перегляд її мистецького компоненту, а саме змістової і процесуальної його основи. Активне впровадження інновацій у навчальний процес, створення нових мистецьких програм, форм, методів і технологій, переорієнтація творчої діяльності на створення ціннісних продуктів мистецтва – є запорукою успішного втілення у педагогічну практику методики розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики.

В музично-педагогічному процесі, що являє собою синтез науки й мистецтва, закладено невичерпні можливості для творчості вчителя і дітей. Активна, творча, цілеспрямована діяльність вчителя на уроці повинна завжди виконувати головні завдання інтегрованого уроку музики, а саме: організація на уроці умов для сприйняття і спостереження за музикою, розвитку творчої уяви, тренування художньо-образного мислення, здатності до арт-самовираження засобами мистецтва та його синтезу.

Використання нестандартних форм роботи, інтерактивних та інформаційних технологій, різноманітних творчих методик на інтегрованих уроках музики є основою розвитку креативності учнів, що забезпечує розвиток індивідуальних якостей особистості. Інноваційна значущість полягає в тому, що розвиток креативності не є кінцевою метою, а є засобом формування гармонійно розвинутої особистості учня-підлітка. Нестандартні форми роботи на інтегрованому уроці музики допомогли нам залучити до активної творчої діяльності всіх учнів, що дозволило кожному підлітку на підставі власних здібностей, нахилів, інтересів і досвіду реалізовувати себе в пізнанні та навчально-творчій діяльності. Але відмовлятися від традиційних форм вважаємо недоцільним, адже тільки грамотне і гармонійне поєднання нового і старого може дати найкращі результати.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми розвитку креативності учнів дозволив виявити її педагогічну сутність у вимірах актуальних підходів – холістсько-емерджентного, особистісно-діяльнісного, практиологічного, компетентнісного, інтегрованого та середовищного.

Креативність підлітків визначено як особистісну здатність, що інтегрує асоціативно-образне мислення, творчу уяву, художню спостережливість, які в комплексі забезпечують продуктивність, новизну, неповторність і оригінальність їх самовираження засобами мистецтва. Холістсько-емерджентна взаємодія структурних компонентів креативності зумовлює появу креативної компетентності.

Педагогічна сутність креативності підлітків полягає в її ціліснооновлюваній якості, що виявляється в умінні школярами цієї вікової категорії використовувати особистісні здатності для розв'язання проблемно-творчих ситуацій; досягати особистісно-ціннісних результатів від власної творчої діяльності; застосовувати на практиці необхідні знання та виражати себе у художній творчості.

Розвиток креативності підлітків визначено як якісні і результативні зміни особистісно-діяльнісних ознак та поведінкових виявів, що зумовлені оптимізацією розвивального потенціалу евристичного художньо-освітнього середовища інтегрованих уроків музики.

Концептуальною основою побудови методики розвитку креативності школярів-підлітків на інтегрованих уроках музики є спрямованість загальної музичної освіти на формування структурних компонентів креативності, які виступають у якості критеріїв, а саме: *асоціативно-образне мислення* (сукупність способів і процедур оперування образами предметів, окремі властивості яких усвідомлюються через інформаційні асоціації з уже відомими об'єктами мистецтва), *творча уява* (здатність до створення нових образів і уявлень, що втілюються в оригінальних, особистісно-ціннісних продуктах творчої діяльності), *художня спостережливість* (складник інтелектуально-світоглядного феномену людини, у якому поняття “уважність” до художнього

змісту явищ та культурних фактів набуває інтелектуальної здібності) та *арт-самовираження* (здатність особистості до реалізації індивідуального світосприйняття засобами мистецтва в індивідуально-творчій діяльності, що виявляється у втіленні мистецького задуму практичними діями).

Методика розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики зумовлена реалізацією організаційно-методичної моделі, яку склали: упорядковані *закономірності* та *педагогічні принципи розвитку креативності* (реалізація на уроці творчих можливостей підлітків та їх креативного потенціалу в процесі пізнання мистецтва; застосування в практичній творчій діяльності набутих знань, умінь і навичок, специфічних для інтегрованих уроків мистецтва із свободою вираження власної думки, з пропозиціями нових підходів та ідей до втілення мистецького задуму; творчої діалогічної взаємодії учнів з учителем у процесі мистецького навчання із використанням комплексу розвивальних дидактичних і технічних засобів); *педагогічні умови розвитку креативності підлітків* (активізація навчально-творчої діяльності, нестандартне викладання інтегрованих уроків мистецтва; актуалізація в учнів особистісно-ціннісного ставлення до продуктів власної творчої діяльності; створення арт-простору); *методи і методичні прийоми* розвитку креативності підлітків: мотиваційно-актуалістичні, навчально-розвивальні (фіксовано-запам'ятовувальні, образно-асоціативні, уявно-відтворювальні), наочно-демонстраційні, творчо-результативні; *дидактичні та технічні засоби розвитку креативності підлітків* на інтегрованих уроках музики (творчі зошити, флеш-анімації, тематичні медійні презентації); *педагогічні технології розвитку креативності підлітків* (аналітико-діалогічна, проєктивне моделювання, арт-технології, медіа-технології) та *нестандартні форми* інтегрованих уроків музики.

Цілеспрямоване і поступове впровадження розробленої та обґрунтованої на засадах актуальних наукових підходів організаційно-методичної моделі розвитку креативності підлітків у процес музичного навчання і виховання у закладах загальної середньої освіти сприяє позитивним якісним змінам у

розвитку креативних особистісно-діяльнісних виявів підлітків засобами мистецтва.

References / Література

1. Антонова О. Є. Сутність поняття креативності : проблеми та пошуки. Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С. 14-41.
2. Баришева Т., Жигалов Ю. Психолого-педагогические основы развития креативности. СПб.: СПГУТД, 2006. – 268 с.
3. Батюк Н. О. Формування художньо-образного мислення молодших школярів на уроках музики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.02 - теорія і методика навчання музики та музичного виховання / Наталія Орестівна Батюк. – Київ, 2003. – 23 с.
4. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2-х кн. Кн. 1 : Особистісноорієнтований підхід : теоретико-технологічні засади / Іван Дмитрович Бех, за ред. О. І. Цибульська. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.
5. Бірюк Л. Я. Розвиток творчого потенціалу студентів у процесі викладання методики російської мови / Л.Я.Бірюк // Творча особистість учителя : проблеми теорії і практики : збірник наукових праць / Ред.кол. Гузій Н. В. (від.ред) та інші. – К., НПУ, 2001. – Вип.6. – С.110.
6. Богатырева Ж.В., Шутилова М.Ф. Влияние музыки на человека. Электронный ресурс. Режим доступа: <https://top-technologies.ru/ru/article/view?id=32203>.
7. Богоявленская Д. Б. Психология творческих способностей : Учеб. пособие для студ. вузов, обучающихся по направлению и специальностям психологии / Д. Б. Богоявленская. – М. : Академия, 2009. – 320 с.
8. Булатова О. С. Педагогический артистизм Учеб. пособие для студ. высш.пед. учеб. заведений / О. С. Булатова. – М.: Академия, 2001. – 240 с.
9. Булах І. С. Психологія особистісного зростання підлітка : монографія / І. С. Булах. – К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2003. – 340 с.

10. Ващенко Г. Загальні методи навчання : Підручник для педагогів / Г. Ващенко. – К. : Українська видавнича спілка, 1997. – 441 с.
11. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь : ВТФ Перун, 2009. – 1736 с.
12. Винославська О. В. Психологія : навч. посіб /О. В. Винославська. – К. : ІНКОС, 2005. – 433 с.
13. Вишнякова Н. Ф. Креативная психопедагогика. Психология творческого обучения. – Мн. : Поли Биг, 1995. – 240 с.
14. Вікова та педагогічна психологія : Навчальний посібник. / [О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін.]. – К. : Просвіта, 2001. – 415 с.
15. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Под ред. В. В. Давыдова. – М. : Педагогика, 1991. – 480 с.
16. Выготский Л. С. Педология подростка / Л. С. Выготский – М., Издательский центр Академия – 2001. – 226 с.
17. Воронюк І. В. Психологічні і методичні аспекти підготовки учнів до творчої життєдіяльності та активної взаємодії з вчителем / Ірина В'ячеславівна Воронюк // Практична психологія та соціальна робота. – 2013. – № 4. – С. 12-20.
18. Воронюк І. В. Психологічні та педагогічні аспекти використання методики ініціювання творчості та ситуативного керування творчим процесом / І. В. Воронюк // Наука і освіта. – Тематичний спецвипуск “Когнітивні процеси та творчість” проект доктора психологічних наук, професора С. М. Симоненко та кафедри педагогічної та вікової психології Інституту психології Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2010. – № 2. – С. 313-318.
19. Гальперін П. Я. Теорія поетапного формування розумової діяльності. Електронний ресурс. Режим доступу:<https://psyfactor.org/hist/galperin-2.htm>

20. Ганаба С. А. Феномен творчества : путь от хаоса к гармонии Электронный ресурс .Режим доступа: http://sociosfera.com/files/conference/2013/Sociosphere_413/sociosfera_4-13_chast_1.pdf
21. Гилфорд Д. Измерение творчества. Исследование в творчестве / Д. Гилфорд – М. : Прогресс, 1967. – 437 с.
22. Говорун Т. В. Соціалізація статі як фактор розвитку Я-концепції. : дис. ... на здобуття наук. ступеня док. псих. наук : 19.00.07 – педагогічна і вікова психологія / Тамара Василівна Говорун. – К., 2002. – 375 с.
23. Гончарук П. А. Теоретичні та емпіричні характеристики уваги (психологічний аспект) : практ. посіб. / П. А. Гончарук. – К. : Психопраксис, 2010. – 141 с.
24. Горюнова Л. Развитие художественно-образного мышления детей на уроках музыки / Л. Горюнова, Л. Школяр // Музыка в школе. – 1991. – №1. – С.30-33.
25. Григорович Л. А. Педагогика и психология: Учеб. пособие. / Л. А. Григорович, Т. Марцинковская. – М. : Гардарики, 2003. – 480 с.
26. Декер-Фойгт Г. Г. Введение в музыкотерапию / Декер-Фойгт Г. Г. – СПб.: Питер, 2003. – 208 с.
27. Державні освітні стандарти. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/derjstand.html>
28. Деркач О. Феномен арт-педагогіки та її місце у сучасній школі / О. Деркач // газета “Майстер-клас”. – 2010. – №1. – С. 8-9.
29. Дымова И. Г. Развитие ассоциативно-образного мышления студентов музыкальных училищ в процессе музыкальной подготовки: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 - теория и методика профессионального образования, Челябинск, 2003. – 183с.
30. Дмитрієва С. М., Гаврилова Н. В. Методи дослідження творчих здібностей школярів : Посібник-практикум / С. М. Дмитрієва, Н. В. Гаврилова. – Житомир, 2002. – 40 с.

31. Добриньова О. Проблеми професійної музичної освіти. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical
32. Дружинин В. М. Когнитивные способности : структура, диагностика, развитие / В. М. Дружинин. – СПб. : ИМАТОН –М, 2001. – 224 с.
33. Дружинин В. Н. Психология общих способностей / В. Н. Дружинин. – 3-е изд. – СПб : Питер, 2007. – 368 с.
34. Дубасенюк О.А. Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012 – 284 с.
35. Егоров Е. Д. Праксиология : Основы теории. Часть 1. Личность / Е. Д. Егоров. – М. : Издательские решения, 2017. – 256 с.
36. Ермолаева-Томина Л.Б. Психология художественного творчества. Учебное пособие для вузов. /Л.Б.Ермолаева-Томина. — М.: Академический Проект, 2003. – 304 с.
37. Заброцький М.М. Вікова психологія: Навч. Посібник./ М. М. Заброцький. – К.: МАУП, 2011. – 92с.
38. Завалко К. В. Основи інноваційної діяльності вчителя музики : навчально-методичний посібник / К. В. Завалко. – Черкаси : Друкарня “Черкаський ЦНП”, 2013. – 211 с.
39. Завалко К. В. Педагогічна інноватика в теорії та практиці музичної освіти: монографія / К. В. Завалко. – Черкаси : Друкарня “Черкаський ЦНП”, 2013. – 520 с.
40. Загвязинский В. И. Теория обучения : современная интерпретация. Учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений. / В. И. Загвязинский. – М. : 2001. – 192 с.
41. Загальна психологія : Підручник / [О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін.]. – К. : Каравела, 2009. – 464 с.
42. Загальна психологія. Навч. посіб. / Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.

43. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия / И. А. Зимняя. – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 40 с.
44. Ильенков Э. В. Об эстетической природе фантазии. Что там в зазеркалье? / Э. В. Ильенков. – М. : Книжный дом Либроком, 2011. – 128 с.
45. Ильин Е. П. Психология творчества, креативности, одарённости. – СПб. : Питер, 2012. – 830 с.
46. Інноваційні технології навчання від А до Я / [упор. В. Волканова]. – К.: Шк.світ, 2011. – 96 с.
47. Інноваційні арт-терапевтичні технології: збірник статей I Всеукр. наук. інтернет-конф., 12 березня 2019 р., м. Переяслав-Хмельницький / [за заг. ред.: В. А. Вінс, Т. М. Кузьменко, І. М. Зозуля] / Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.): Домбровська Я. М., 2019. –160 с.
48. Інтегральна система мистецької освіти: етнокультурний напрям розвитку здібностей творчої особистості : колективна монографія / керівник авторського проекту В. І. Федоришин. – Київ : ТЗОВ “Світ знань”, 2021. – 369 с.
49. Інтеграція навчального процесу в системі креативної освіти. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://naurok.com.ua/integraciya-navchalnogo-procesu-v-sistemi-kreativno-osviti-211749.html>
50. Інтеркультурне виховання дітей та молоді засобами музичного мистецтва [Текст] : монографія / Сумський державний педагогічний ун-т ім. А. С. Макаренка ; [Г. Ю. Ніколаї, О. В. Лобова, В. М. Солощенко, О. О. Бондаренко, О. К. Зав'ялова, Н. М. Чернова, О. В. Москвітіна, С. А. Пилипенко, В. В. Ключко, Т. Л. Повалій, В. І. Левенець]. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми : ВВП “Мрія”, 2015. – 218 с.
51. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник / Н. А. Карпенко. – Львів: ЛьВДУВС, 2016. – 156 с.

52. Кобук О.А., Смакович Т.В. Сутність теорії і методики музичної освіти. Інноваційна педагогіка. Одеса. Випуск 22. Т. 2. 2020, С. 57-70
53. Коджаспирова Г. М. Педагогический словарь [текст] / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – М. : Академия, 2000. – 176 с.
54. Козир А. Основні тенденції розвитку мистецької освіти на сучасному етапі / А. Козир // Професіоналізм педагога : теоретичні й методичні аспекти. – Донбаський державний педагогічний університет. – 2016. – №3. – С. 25-37.
55. Коменский Я. А. Избр. пед. соч.: В 2-х т. – Т. 1. – М.: Педагогика, 1982. – 384 с.
56. Копытин А. И. Арт-терапия детей и подростков /А. И. Копытин, Е. Свистовская. – М. : Когито-Центр, 2010. – 200 с.
57. Компетентнісний підхід в освіті : теоретичні засади і практика реалізації : матеріали методол. семінару, 3 квіт. 2014 р., м. Київ : [у 2 ч.]. Ч.1 / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень, В. І. Луговий, та ін.]. – К. : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014 –370 с.
58. Концепція Нової української школи. Електронний ресурс. Режим доступу:(<http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%8%202016/12/05/konczepczyia.pdf>)
59. Корнилова Т. В. Толерантность к неопределенности и интеллект как предпосылки креативности /Т. В. Корнилова // Вопросы психологии. – 2010. – № 5. – С. 3-13.
60. Кречетников К. Г. Проектирование креативной образовательной среды на основе информационных технологий в вузе [текст] : монография / К. Г. Кречетников. – М. : Госкоорцентр, 2002. – 296 с.
61. Кривуля О. М. Філософія: Навчальний посібник. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – 592 с.
62. Кулагина И. Ю. Возрастная психология (Развитие ребенка от рождения до 17 лет) : Учебное пособие. – 5-е изд. – М. : Изд-во УРАО, 1999. – 176 с.
63. Кушка Я. С. Методика музичного виховання дітей. видання друге, доопрацьоване. навчальний посібник для вищих навчальних закладів

- культури і мистецтв I-II рівнів акредитації у 2-х частинах. Частина 1. – Вінниця. Нова книга, 2007. – 216 с.
64. Лейтес Н. С. Психология одаренности детей и подростков / Лейтес Н. С. – М. : Академия, 1996. – 416 с.
65. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М. : Политиздат, 1977. – 304 с.
66. Лисовенко Н.В. Креативная педагогическая технология – основа успешности модернизации образования /Н.В.Лисовенко // Научно-методический электронный журнал “Концепт”. – 2016. – № 53. – С. 56–60.
67. Лобова О. В. Учитель музики та школяр у світлі спостережень і статистики. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
68. Людина і світ (Основи філософії) : Навчальний посібник в таблицях, схемах, коментарях / [уклад. С. Ганаба]. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2004. – 108 с.
69. М'ясоїд П.А. Питання загальної психології / П.А. М'ясоїд. – К.: Либідь, 2004. – 457с.
70. Мадзігон В. М., Нісімчук А. С. Технологія креативної педагогічної освіти : монографія/ В. М. Мадзігон, А. С.Нісімчук. – Луцьк : ПВД “Твердиня”, 2011. – 512 с.
71. Макар Л.М. Сутність освітнього середовища в освітньому процесі // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2013. – Вип. 30. – С. 229-236.
72. Максимова В.Н. Интеграция в системе образования Текст. / В.Н. Максимова. СПб. : ЛОИРО, 1998. – 157 с.
73. Максименко С.Д. Загальна психологія : Підруч. для студентів вищ. навч.закладів / [С. Д. Максименко, В. О. Зайчук, В. В. Клименко, В. О. Соловієнко] / За загальною редакцією акад. С. Д. Максименка. – К.: Форум, 2000. – 521 с.

74. Масол Л. Емерджентні та понятійні параметри художньо-дидактичної інтеграції (на прикладі курсу “Мистецтво”) / Л. Масол // Вісник Житомирського державного університету. – 2005. – Випуск 21. – С. 288.
75. Мелик-Пашаев А. Мир художника. /А.А.Мелик-Пашаев. – М.: ПрогрессТрадиция, 2000. – 272с.
76. Методи педагогічних досліджень. // Бібліотека онлайн – Київ : МОН, 2007. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.readbookz.com/book/>
77. Методи, форми, засоби керування дитячою творчістю : методичні рекомендації / [за заг. ред. І. В. Воронюк]. – Херсон : РІПО, 2010. – 65 с.
78. Миропольська Н. Є. Естетико-виховні технології : теоретичні передумови дослідження / Н. Є. Миропольська // Мистецтво та освіта. – 2015. – №3. – С. 2-7.
79. Мислення і творчість. Електронний ресурс. Режим доступу: https://stud.com.ua/5138/psihologiya/mislennya_tvorchist
80. Музично-педагогічні системи та концепції 20 століття : підручник / Ніколаї Г.Ю., Черкасов В.Ф. та ін.; за заг. ред. канд. пед. наук, проф., Тайнелъ Е.З., вид. 2-ге. Львів : ЛНУ імені Івана Франка. Харків, 2018.
81. Навчальні програми з інтегрованого курсу “Мистецтво” 1-11 класи. Авт.Масол Л. та інш. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/mystets-ka-osvitnia-haluz/>
82. Науменко С.І .Психологія музичної діяльності. – Чернівці: ПП Видавничий дім “Родовід”, 2015. – 408 с.
83. Неймер Ю. Л. Психологический словарь. / Ю. Л. Неймер. – Ростов н/Д. : Феникс, 2003. – 637 с.
84. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник / А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, О. Т. Шпак. – К. : Просвіта, 2000. – 368 с.
85. О личности в процессе деятельности и общения. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://studfile.net/preview/1726345/page:5>
86. Олексюк О. М. Музична педагогіка : Навч.посібник / О. М. Олексюк. – К. : КНУКіМ, 2006. – 188 с.

87. Опанасюк О.П. Інтенціональність у просторі культури: мистецтвознавчий, культурологічний та філософський аспекти: Монографія. ОП Опанасюк – Київ, Аура-букс, 2018. – 472с.
88. Опанасюк О. П. Розвиток творчих здібностей учнів ЗОШ на уроках музичного мистецтва : Методичний посібник / О. П. Опанасюк. – Львів : ЛОШПО, 2008. – 32 с.
89. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / [О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.] ; За ред. О. М. Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 225 с.
90. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник / Р.В.Павелків. – Вид. 2-е, стер. – К.: Кондор, 2015. – 469 с.
91. Падалка Г. М. Музична педагогіка : Курс лекцій з актуальних проблем викладання музичних дисциплін в системі педагогічної освіти / За ред. В. Г. Бутенка. – Херсон : ХДПІ, 1995. – 104 с.
92. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). / Г. М. Падалка. – К. : Освіта України, 2008. – 274 с.
93. Падун Н.О. Особливості форм інтегрованого навчання у сучасній школі/ Н.О. Падун, Н.Й. Андріїв // Наукові записки НДУ ім. М.Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. – №1. – С.79-82
94. Парфентьева І.П. Розвиток творчих якостей особистості засобами духовної хорової музики / І.П.Парфентьева // Науковий вісник Миколаївського державного університету: Збірник наукових праць. – Вип.18: Педагогічні науки / За заг. ред. В.Д. Будака, О.М.Пехоти. – Миколаїв: МДУ, 2007. – С.117-122.
95. Паньків Л.І. Діалоговий підхід у мистецькій освіті / Л.І.Паньків// Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2011. – №7 (218). – Ч.ІІ. – С.121-124.
96. Педагогічна творчість: методологія, теорія, технології : [монографія] / В. П. Андрущенко, С. О. Сисоєва, Н. В. Гузій та ін.; за ред. С. О. Сисоєвої, Н. В. Гузій ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін т історії та філософії

- пед. освіти, кафедра пед. творчості. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – 183 с.
97. Петришин Л. Й. Теоретико-аналітичний підхід до проблеми креативності як прояву творчого особистісного розвитку / Л. Й. Петришин // Наук-пед журн. Дрогоб. держ. пед. ун-ту “Молодь і ринок”. – 2012. – №5. – С. 94-98.
98. Петровский А. Возрастная и педагогическая психология. Электронный ресурс. Режим доступа: <https://djvu.online/file/Odday09kuvWFM>
99. Петрушин В.И. Музыкальная психотерапия: Теория и практика: Учеб. Пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 176 с.
100. Подымова Л. С. Психолого-педагогическая инноватика. Личностный аспект. : монография. / Л. С. Подымова. – М.: Прометей, 2012. – 208 с.
101. Присяжнюк Н. І. Форми організації навчально-виховного процесу в початкових класах. Електронний ресурс. Режим доступу: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/2/visnuk_5.pdf
102. Приходченко К. І. Творче освітньо-виховне середовище в загальноосвітньому закладі гуманітарного профілю : монографія / К. І. Приходченко. – Донецьк, 2007. – 640 с.
103. Пов’якель Н. І. Практична психологія креативності : Навчальний посібник (для студентів психологічних спеціальностей) / Н. І. Пов’якель, Т. Розова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 321 с.
104. Пономарёв Я. А. Психология творчества. Школа Я. А. Пономарёва / Под ред. Д. В. Ушакова. – М.: Издательство Институт психологии РАН, 2006. – 624 с.
105. Приходченко К.І. Середовищний підхід до навчання та виховання молоді. // Шлях освіти – 2010. – №3 – С. 22-27
106. Простір арт-терапії: зцілення мистецтвом: бібліографічний покажчик літератури / Управління культури Полтавської обласної державної адміністрації ; ПОУНБ ім. І. П. Котляревського ; відділ мистецтв ; уклад.

- В. В. Саранцева ; ред. К. М. Щира ; відп. за вип. Л. М. Власенко. – Полтава : ПОУНБ, 2016. – 42 с.
107. Профілактика посттравматичних стресових розладів : психологічні аспекти. Методичний посібник / Упорядники: Д.Д. Романовська, О.В. Ілащук. – Чернівці : Технодрук, 2014. – 133 с.
108. Психология музыкальной деятельности : Теория и практика : Учеб.пособие для студ. муз. фак. высш. пед. учеб. заведений [Текст] / [Д. К. Кирнарская, Н. И. Киященко, К. В. Тарасова и др.]; Под ред. Г. М. Цыпина. – М.: Издательский центр “Академия”, 2003. – 368 с.
109. Психология подростка, полное руководство / Под ред. Реана А. А. – СПб: прайм – ЕВРОЗНАК, 2007. – 432 с.
110. Психологія. Словник. / За заг. Ред. А. В. Петровського, М. Г. Ярошевського. – М., 1990. – с. 230
111. Райс Ф. Психология подросткового и юношеского возраста. / Ф. Райс. – СПб.: Питер, 2006. – 656 с.
112. Радинова О. П. Методика слухання музики з дітьми / О. П. Радинова // Мистецтво. – 2010. – № 1. – 13-17.
113. Рибіна М. В. Упровадження компетентнісно орієнтованого підходу / М. В. Рибіна // Управління школою : Науково-методичний журнал. – К, Харків: Основа, 2010. – № 4. – С.12-26.
114. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога. В 2 кн. Кн 1./ Е.И.Рогов. М., ВЛАДОС, 2011. – 384 с.
115. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в основній школі. Навч метод. посібник / О. Я. Ростовський. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.
116. Рудницька О. П. Педагогіка : загальна та мистецька Навчальний посібник / О. П. Рудницька. – К. : Інтерпроф, 2002. – 270 с.
117. Рудницька О. П. Проблема інтеграції знань у контексті художнього сприймання / Оксана Петрівна Рудницька // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2001. – Вип.1. – С. 144–152.

118. Рудницька О. П. Педагогіка : загальна та мистецька Навчальний посібник / О. П. Рудницька. – К. : Інтерпроф, 2002. – 270 с.
119. Савченко Т.Л. Сутність уваги, уважливості і спостережливості як індивідуальних рис особистості. Електронний ресурс. Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/1739/1/C%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_1_10.pdf
120. Савчин М. В. Здатності особистості : монографія / Мирослав Савчин. – К. : Академія, 2016. – 285 с.
121. Савчин М., Василенко Л. Вікова психологія. Електронний ресурс. Режим доступу: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/890/Savchin.pdf
122. Саєнко В. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. Запоріжжя : КПУ, 2019. Вип. 65. 140 с. Т. 1.
123. Сафарян С. І. Основні чинники формування творчої особистості та розвитку її творчих здібностей у процесі навчання. Електронний ресурс. Режим доступу : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/1/statti/2safaryan/2safaryan.htm
124. Сегеда Н. А. Праксіологічні тенденції розв'язання проблеми творчого самовираження школярів у світових музично-методичних ідеях кінця ХХ–початку ХХІ століття / Н. А. Сегеда // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету : зб. наук. статей / Ред.кол. І. П. Аносов (голов.ред.) та ін. – Мелітополь, 2014. – Випуск 2 (11). – С. 142-147
125. Сегеда Н. А. Професійний розвиток викладача музичного мистецтва: історія, методологія, теорія : монографія / Н. А. Сегеда. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 273 с.
126. Сегеда Н. А. Феномен креативності : сутність і структура / Н. А. Сегеда // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету, Серія: Педагогіка. – Мелітополь, 2007. – Вип. 8. – С.129-137.

127. Сегеда Н. А. Холістсько-емерджентні концепти педагогіки музичного мистецтва / Н. А. Сегеда // Наукові записки : зб. наук. ст. / М-во освіти і науки України; Нац. пед. ун-т імені М.П.Драгоманова; укл. Л. Л. Макаренко. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. – Вип. XXXIV (84). – С.211- 221.
128. Сегеда Н. А. Актуалізація культуровідповідного смислу творчої активності школяра на уроці музики. /Н. А. Сегеда // Проблемы современного педагогического образования. Сер.: Педагогика и психология. Сб. статей. – Ялта : РИО ГПА, 2015. – Вып.47. – Ч.4. – С. 150-156.
129. Сегеда Н. А. Підготовка майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації : дис..... канд. пед. наук : 13.00.04. “Теорія та методика професійної освіти” / Наталя Анатоліївна Сегеда. – К. : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2002. – 205 с.
130. Скибка М. Освіта для турбулентного світу. Електронний ресурс. Режим доступу: https://uifuture.org/uk/post/osvita-dla-turbulentnogo-svitudopovid-pdf_332
131. Соціальні, психологічні та педагогічні підходи до визначення творчої особистості / С. О. Сисоева // Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів: здобутки, пошуки, перспективи: монографія / керівн. авт. кол. Н. В. Гузій ; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – 432 с. – С. 28-62
132. Сташевська І. О. Провідні тенденції розвитку музично-педагогічної думки в сучасній Німеччині / І. О. Сташевська // Освіта та педагогічна наука. № 3 (15), 2012. С. 67-75.
133. Сучасний психолого-педагогічний словник / авт. кол. за заг. ред. О. І. Шапран. – Переяслав-Хмельницький (Київська область): Домбровська Я.М., 2016. – 473с.

134. Сухаревська Є. Ю. Технологія інтегрованого уроку. Практичний посібник для вчителів / Є. Ю. Сухаревська. – Ростов на Дону : РПП, 2007. – 2-е видання. – 320с.
135. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : Наук.-метод. посібн. / За заг. ред. О. І. Пометун. – К. : Видавництво А.С.К., 2003. – 192 с.:іл.
136. Сьогодні основний товар – це ідеї: фахівець з освіти Тоні Вагнер про виховання креативності. Електронний ресурс. Режим доступу: http://earlybirds.platfor.ma/tony_wagner
137. Табачковський В. Філософія: світ людини: Електронний ресурс. Режим доступу: http://dumka.ho.ua/books_kf.htm”://hyperlink
138. Теорія і практика мистецької освіти: збірник наукових праць. Ч. II / ред.-упор. Л. В. Обух (відп. ред.), М. А. Моїсеєва. Житомир: О. О. Євенок, 2021. 186 с.
139. Терещенко С. В. Особливості збереження психофізіологічного здоров'я учнів засобами педагогіки мистецтва. The 9th International scientific and practical conference “Progressive research in the modern world” (May 25-27, 2023) VoScience Publisher, Boston, USA. 2023. 731 p. P.384-387
140. Терещенко С.В. Арт-терапевтичні властивості музичного мистецтва. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/52/part_2/12.pdf
141. Терещенко С.В. Креативна компетентність у формуванні особистості учнів-підлітків. Мистецька освіта: традиції і новації: Матеріали міжнародної наукової конференції (м.Мелітополь, 16-17 жовтня 2014р.) / Відповід. ред. Н.А.Сегеда. – Мелітополь: Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2014. – С.127-129
142. Терещенко С.В. Креативна компетентність як передумова формування особистості учнів-підлітків на уроках музичного мистецтва. Проблемы современного педагогического образования. Сер.: Педагогика и

- психологія. – Сб.статей: – Ялта: РІО ГПА, 2015. – Вып.47. – Ч.4. – С.156 – 162.
143. Терещенко С.В. Креативність як критерій людиномірності особистісного зростання суб'єктів навчального процесу. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – Мелітополь: Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2015. – №. 1. – С. 378–382.
144. Терещенко С.В. Розвиток креативності підлітків на інтегрованих уроках музики: дис....канд.пед.наук: 13.00.02 – теорія та методика музичної освіти. Київ, 2018. – 254 с.
145. Терещенко С.В. Педагогічні умови та етапи формування креативної компетентності підлітків на інтегрованих уроках музики // Щомісячний науковопедагогічний журнал “Молодь і ринок” / Відповід. ред. Н.М.Примаченко. – Дрогобич: 2017. – №8(151) – С. 179–184.
146. Терещенко С.В. Використання інноваційних технологій у формуванні креативної компетентності підлітків. Сборник научных докладов. Педагогика. Проблематика, наработки, инновации, практика, теория. (29.04.2015 - 30.04.2015) Варшава: Sp.zo.o. “Diamond trading tour”, 2015. – С. 68-71.
147. Терещенко С.В. Організаційно-педагогічний супровід розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики. Сборник научных докладов. Педагогика. Проблематика, наработки, инновации, практика, теория. (29.04.2017 – 30.04.2017) Варшава: Sp.zo.o. “Diamond trading tour”, 2017. – С. 12
148. Терещенко С.В. Художньо-естетичний потенціал інтегрованих уроків музики у розвитку креативності підлітків. Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства. Матеріали і тези II Міжнародної конференції молодих учених та студентів, Одеса, 6-7 жовтня, 2016 року., Том 1. – Одеса: ПНПУ ім.К.Д.Ушинського, 2016. – С.169-173.

149. Терещук А. Креативність як невід’ємний компонент інтелектуального розвитку особистості. Електронний ресурс. Режим доступу:<http://www.newacropolis.org.ua/ua/study/conference/?thesis=4254>
150. Традиции и новаторство в музыкально-эстетическом образовании: материалы Международной конференции “Теория и практика музыкального образования: исторический аспект и современное состояние, перспективы развития” / под ред. Е. Д. Критской, Л. В. Школяр. М. : Флинта, 2000. 296 с.
151. Удич З. Середовищний підхід у впровадженні інклюзивної освіти в середній загальноосвітній школі. // Наукові записки. Серія: педагогіка. – 2017. – №3. – С.126-134
152. Уроки художньо-естетичного циклу в школі: навчання і виховання: Навчальний посібник / Н. Миропольська, С. Ничкало, В. Рагозіна, Л. Хлебникова, В. Шахрай. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2006. – 240 с.
153. Фельдштейн Д. Психология взросления : Структур.-содерж. характеристики процесса развития личности : Избр. тр. / Д. И. Фельдштейн. – М. : Моск. психол.-соц. ин-т : Флинта, 1999. – 670 с.
154. Фіцула М. М. Педагогіка : Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М. М Фіцула. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2002. – 528 с.
155. Формування базових компетентностей учнів загальноосвітньої школи у системі інтегративної мистецької освіти: посібник для вчителя /Лі Масол, Н Миропольська, В Рагозіна - К.: Педагогічна думка, 2010, 232 с.
156. Фролова Н.В. Психологічні прояви життєстійкості у підлітковому віці. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://periodicals.karazin.ua/psychology/article/view/11263/10822>
157. Хижна О. Підготовка майбутніх учителів музики до затосування арт-терапевтичних технік як засобу соціальної реабілітації підлітків /

- О.П.Хижна // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім.К.Д.Ушинського. – 2013. – №3-4. – С.33-38.
158. Холодная М. А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования / М. А. Холодная. – Спб. : Питер, 2002. – 272 с.
159. Хребто Т.С. Технологія інтеграції змісту предметів гуманітарного та мистецького циклу в середній загальноосвітній школі. Дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.09 – теорія навчання / Тамара Степанівна Хребто. – Харків, 2016. – 275 с.
160. Хуторський О. В. Освітній простір як евристичне середовище Електроний ресурс. Режим доступу: <http://www.osvita.ua/school/metod/1876/>
161. Хуторской А.В. Дидактическая евристика. Теория и технология креативного обучения / А.В.Хуторской. – М.: Изд-во МГУ, 2003. – 416с.
162. Хуторской А. В. Ключевые компетенции / А. В. Хуторской // Интернет-журнал “Эйдос”. Электронный ресурс. Режим доступа : <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm>
163. Черкасов В.Ф. Теорія і методика музичної освіти : підручник. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – 528 с.
164. Чернецов П.И. (2015) Взаимосвязь интеллекта и креативности подростков. Электронный ресурс. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/v/vzaimosvyaz-intellekta-i-kreativnostipodrostkov>
165. Чиркова С.В. Культурні смисли становлення поняття “увага особистості”. Антропологічні виміри науки й освіти: досягнення та перспективи: Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції / – Мелітополь: Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2012. – с.93-95.
166. Чиркова С.В. Особливості художньо-образного мислення молодших підлітків у процесі навчання музики. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти. – 2013. – Вип. 14 (19).Частина 2. – С. 176-180.

167. Чиркова С.В. Увага як особистісний феномен. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – Мелітополь: Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2013. – №. 1. – С. 237–239.
168. Чернилевский Д. В. Креативная педагогика и психология [текст]: учеб. пос. для вузов / Д. В. Чернилевский, А. В. Морозов. – М. : МГТА, 2001. – 301 с.
169. Шевчук К. Інтегрований підхід до навчання: ретроспективний аналіз / К. Шевчук // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Сер. Педагогіка і психологія. – 2007. – №20. – С. 50-55.
170. Шацкий С. Т. Педагогические сочинения : в 4-х т. / [сост. А. П. Кубарева и Д. С. Бершадская ; послесл. Л. Скаткина] ; под ред. И. А. Каирова [и др.]. – М. : Просвещение, 1964. – Т. 2. – 476 с.
171. Школяр Л.В. Теория и методика музыкального образования детей: Научнометодическое пособие для учителя музыки и студентов средних и высших учебных заведений. М.: Флинта-Наука, 1999. –234 с.
172. Шрагіна Л.И. Технологія розвитку креативності / Л. И Шрагіна.– К.: Шк. світ, 2010. – 160 с.
173. Шрагина Л. И Психология воображения как методологическая проблема / Л. И. Шрагина // Psihologie pedagogie specială asistentă socială. – 2013. – № 3. – С. 11-27.
174. Шендрик И. Г. Образовательное пространство субъекта и его проектирование : монография / И. Г. Шендрик. – М.: АПКиПРО, 2003. – 156 с.
175. Эльконин Д. Б. Избранные психологические труды / Давид Борисович Эльконин. – М. : Просвещение, 1989. – 380 с.
176. Ягупов В. В. Педагогіка : Навч. посібник / В. В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

177. Яновський М. І. Психологічний вплив мистецтва на людину / М. І. Яновський // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – №4. – С. 19-22.
178. Яременко Л. Креативність як творчість : спільне та відмінне. / Л. Яременко // Вища освіта України. – 2010. – №4. – С. 117-123.
179. Ярошинська О. Середовищний підхід в професійній освіті: теоретичні засади та перспективи впровадження Проблеми підготовки сучасного вчителя № 4 (Ч. 1), 2011. – С.104-109.
180. Ярошинська О.О. Теоретичні і методичні засади проектування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Олена Олександрівна Ярошинська. – Умань, 2015. – 544 с.
181. Erikson E. Life cycle completed / Erik Erikson. – New York – London : W. W. Norton and Co, 1982. – 384 p.
182. Estelle R. Jorgensen. The art of teaching music / Estelle R. Jorgensen. – Music-Instruction and study, 2008. – 346 p.
183. Florida R. Creative class: people who change the future. The Rise of The Creative Class and How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life. – Classics-XXI, 2005. – 430 p.
184. Fromm E. The creative attitude [text] / by E. Fromm. – New York : Harper & Row, 1959. – 171p.
185. Guilford J. P. Creativity. “American Psychologist”, № 5, 1950. p. 444-454
186. Guilford, J. P. The Nature of Human Intelligence. New York: McGraw-Hill, 1967. – 538p.
187. Innovative Methods in Multicultural Education : Abstract Book : May 13-15, 2010, Narva College of the University of Tartu; Narva, Estonia / [Olga Burdakova, Anna Džalalova, Anna Golubeva, Nina Raud (Editors)]. – Narva : OÜ Sata, 2010. – 96 p.

188. History of the western educational experience. Gerald L. Guter. For information about this book write of call: Waveland Press, Prospect Heights, Illinois, 1997. – 360 p.
189. Huib Schippers. Facing the Music. Shaping Music Education from a Global Perspective. – Oxford, University press, 2010. – 220 p.
190. Kytishenko V. Developmental and educational psychology (lectures).
Електронний ресурс. Режим
доступу: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5696/>
191. Maddi S. Hardiness: Turning Stressful Circumstances Into Resilient Growth / S. Maddi. - New York: Springer, 2012. - 88 с.
192. The Stanford Encyclopedia of Philosophy/. Електронний ресурс. Режим
доступу: <http://plato.stanford.edu/>
193. Wilczkowska A., Wilczkowski E., Swarkowska L. Wychowanie fizyczne w rodzinie dzieci w wieku 3-6 lat // Miedzynarodowe konferencja naukowa. Zdrowie: istota, diagnostyka i strategia zdrowotna. Radom, 2001. – S. 522-525.
194. Wagner T. Most Likely to Succeed: Preparing Our Kids for the Innovation Era, 2020. – 305 p.

SCIENTIFIC EDITION

MONOGRAPH

**ART PEDAGOGY FOR CREATIVE PERSONALITY
DEVELOPMENT OF TEENAGERS**

*ПЕДАГОГІКА МИСТЕЦТВА ДЛЯ КРЕАТИВНОГО РОЗВИТКУ
ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКІВ*

Authors:

*Tereshchenko Svitlana, Sehedo Natalia
Терещенко Світлана, Сегеда Наталія*

Monograph published in the author's edition

The monograph is included in
International scientometric databases

500 copies
May, 2023

Published:
ScientificWorld -Net Akhat AV
Lußstr 13,
Karlsruhe, Germany

e-mail: editor@promonograph.org
<https://de.promonograph.org>

ISBN 978-3-949059-86-5

9

783949

059865

